

Wilken Engelbrecht (Olomouc & Lublin):

Wat zegt het voorzetsel?

Over het voorzetsel in het voorzetselvoorwerp

1 Ter inleiding

Grammatica's Nederlands als vreemde taal zijn vriendelijk gezegd tamelijk terughoudend met betrekking tot het voorzetselvoorwerp. Zo geeft bijv. de vrij recente methode *Nederlands op niveau* van Coutinho wel allerlei oefeningen om de 'vaste' voorzetsels bij werkwoorden in te oefenen, maar enigerlei uitleg van de achtergrond ontbreekt. Hetzelfde valt vast te stellen bij andere methodes Nederlands als vreemde taal of als tweede taal.¹ Toch mag juist van aankomende neerlandici worden verwacht dat ze wat leren over het hoe en waarom van bepaalde verschijnselen.

In de handboeken ligt dat anders. 'Extra muros' is en blijft de *Algemene Nederlandse Spraakkunst* de meest gebruikte referentiegrammatica. Daar is sinds december 2015 *Taalportaal* als een Engelstalig online naslagwerk bij gekomen. Deze beide zullen dan ook in deze bijdrage als uitgangspunt worden genomen. De voornaamste aandacht wordt daarbij gegeven aan de functie van het voorzetsel in de constructie.

2 Definities

Het voorzetselvoorwerp wordt in de *ANS* als volgt omschreven:

'Het VOORZETSELVOORWERP is een zinsdeel dat bij bepaalde werkwoordelijke en naamwoordelijke gezegdes kan of moet voorkomen en de zelfstandigheid aanduidt waarop de door het gezegde uitgedrukte werking gericht is; het bestaat in principe altijd uit een voorzetselconstituent.

Het zinsdeel dat traditioneel als voorzetselvoorwerp bekend staat, heeft een omstreden status; zowel terminologisch als inhoudelijk is door taalkundigen bezwaar aangetekend tegen het begrip voorzetselvoorwerp.' (ANS 1997: 1168)²

---

¹ Zo spreekt de grammatica van A.M. Fontein en A. Pescher-ter Meer (1993:209) bij de methode *Help* over 'combinaties met een vaste prepositie'. Bruce Donaldson (1997:218) geeft een lijst onder het hoofdje 'Verbs followed by prepositional objects' maar legt verder niets uit. Robertha Huitema (2017:221) benoemt het hele probleem niet en geeft onder 'Gewone zin: voorzetselgroep' uitsluitend bijwoordelijke bepalingen aan. Wel geeft zij zonder commentaar een hele lijst werkwoorden met vast voorzetsel (Huitema 2017:214-215).

² De nieuwe elektronische versie van de *ANS* uit 2021 behandelt het voorzetselvoorwerp in §20.6.1 (<https://e-ans.ivdnt.org/topics/pid/ans200601lingtopic>), maar heeft exact dezelfde tekst als de tweede druk van 1997.

In het *Taalportaal* (§2.3) worden onder het hoofdje *PP-complements (prepositional objects)* in aansluiting bij het handboek *Syntax of Dutch* (2015) niet de voorzetselvoorwerpen zelf, maar de werkwoorden waar ze bij horen behandeld. Deze verdelen Hans Broekhuis, Norbert Corver en Rita Vos in onovergankelijke werkwoorden van het type *Jan heeft op zijn vader gewacht* en overgankelijke van het type *Jan heeft zijn mening op verkeerde argumenten gebaseerd*, waarbij het werkwoord naar hun mening zowel een direct object als een voorzetselvoorwerp vergt. Tenslotte wijzen zij nog op de onaccusatieve werkwoorden van het type *Jan is van zijn ziekte hersteld*. In het algemeen stellen zij over het voorzetselvoorwerp:

‘The most conspicuous property of the PP-complements (...) is that they have a fixed preposition, the choice of which is lexically determined by the verb; substituting any other preposition for the preposition *op* in these examples results in ungrammaticality. That the verb determines the choice of the prepositions is also clear from the fact that the preposition *op* in the examples in (288) [nl. *Jan heeft op zijn vader gewacht; Jan heeft op het hert geschoten; Jan heeft op de hond van de buurman gewacht*] must be rendered by different prepositions in the English translations of these examples: to wait for; to shoot at; to look after. Furthermore, the prepositions normally do not have a well-defined semantic content, for which reason we will refer to them as FUNCTIONAL prepositions. As a result of this lack of semantic content, the meaning of the combination of the verb and its PP-complement is not built up compositionally, but instead listed in the lexicon as a semantic unit.’

Tot zover de algemene handboeken. Anders dan de grammatica’s voor leerders Nederlands als tweede taal of Nederlands als vreemde taal die feitelijk nooit het beginnersniveau overstijgen, behandelen op syntaxis gerichte studiegrammatica’s voor moedertaalsprekers als die van Jan Luif en van Willy Vandeweghe, het voorzetselvoorwerp wel. Luif stelt in *In verband met de zin* (2011) zijn het volgende:

‘[Voorzetselvoorwerpen] zijn te herkennen doordat ze beginnen met een voorzetsel dat een vaste combinatie vormt met het gebruikte werkwoord. (...) Werkwoord en voorzetsel hebben in deze combinatie samen een eigen betekenis. Die betekenis kan aanzienlijk afwijken van de betekenis die ze buiten deze combinatie hebben. (...) Deze eigen betekenis van de combinatie van werkwoord en voorzetsel vindt men ook bij werkwoorden die meer dan één vast voorzetsel hebben. (...) Zo betekent *Denk om je nieuwe pak* iets anders dan *Denk over je nieuwe pak*.

Het voorzetselvoorwerp duidt net als het lijdend voorwerp iets aan dat nauw betrokken is bij de handeling, toestand of het gebeuren dat door het werkwoord wordt uitgedrukt. (...) Deze nauwe betrekking van werkwoord en voorzetselvoorwerp is er mede oorzaak van dat bij veel werkwoorden het voorzetselvoorwerp niet of moeilijk weggelaten kan worden.’ (Luif 2011:22-23)

Vandeweghe besteedt in zijn *Grammatica van de Nederlandse zin* (2000) een heel hoofdstuk aan wat hij *voorzetselobject* noemt en geeft ook lijsten met werkwoorden met hun vaste voorzetsel. Hij definieert:

‘Het voorzetselobject kan eerste of tweede object zijn bij de zinsrelator,³ en het wordt met het zinspredikaat verbonden door middel van een *vast* voorzetsel. Met ‘vast’ is bedoeld dat het voorzetsel paradigmaloos is: niet vervangbaar, uitbreidbaar of weglaatbaar. Dat komt dan weer omdat het **niet-autonoom** is: het kan niet zelfstandig een betekenisvolle verbinding leggen, maar fungeert enkel betekenisvol in combinatie met het predikaat. Dat houdt in dat de voorzetselkeuze al mee geprogrammeerd is in de keuze van het predikaat: dat zit in het lexicon opgeslagen mét het bijpassende voorzetsel. (...)

Misschien wel de meest algemene karakterisering die voor de grootste groep van [ww+vz]-combinaties gegeven kan worden, is er een in termen van de **betrekkings**-relatie. Deze op het eerste gezicht wat tautologische benaming moet aangeven dat de enige inbreng van het voorzetsel is, aan te geven dat wat door het ww uitgedrukt wordt, *betrekking heeft* op het object X. In tegenstelling echter tot bij D<irect> O<bject> of I<ndirect> O<bject>, impliceert het ww niet dat X geaffecteerd wordt of enigerlei verandering ondergaat door de werking.’ (Vandeweghe 2000:95-96)

Broekhuis, Corver en Vos stellen expliciet:

‘The one thing that all researchers seem to agree on is that the verb and the preposition that heads the PP-complement form a semantic unit, that is, express a lexically determined meaning; the meaning of the prepositions in isolation is lost.’ (Syntax §2.3.1, sub I)

Kortom, naar hun mening moet het voorzetsel als betekenisloos worden beschouwd. Dat valt te betwijfelen. Mijns inziens heeft het voorzetsel een heel duidelijke richtingsfunctie, al is de betekenis vaak wel wat verschoven door de vaste combinatie met het werkwoord. Die richting kan verschillend zijn, zoals het geciteerde voorbeeld van Luif – *denk om je nieuwe pak* tegenover *denk over je nieuwe pak* – laat zien. Deze bijdrage dient ertoe om het probleem te signaleren en enkele lijnen voor toekomstig onderzoek uit te zetten.

3 Het voorzetselvoorwerp als object

Onder taalkundigen wordt er al generaties lang gedebatteerd over de vraag of de term *voorzetselvoorwerp* wel juist is. A.M. Duinhoven geeft onder verwijzing naar oudere literatuur duidelijk de kern van het probleem aan:

---

³ Met de term *zinsrelator* geeft Vandeweghe aan wat in de *ANS* en in traditionele schoolgrammatica’s meestal met *gezegde* wordt aangeduid en met *predikaat* bedoelt hij hetgeen waaraan iets (hier het voorzetsel) refereert.

‘Objecten zijn immers naamwoorden of naamwoordgroepen; voorzetselgroepen doen dienst als bijwoordelijke bepaling. In een zin als *Jan wacht op de trein* echter voelen we als taalgebruikers een nauwe band tussen werkwoord en voorzetsel. Daardoor lijkt de voorzetselgroep uiteen te vallen in een adverbiaal deel en een min of meer op zichzelf staande naamwoordelijke constituent: *Jan [wacht op] de trein*. Oppervlakkig gezien hebben we met een voorzetselgroep te doen, maar de gelijkenis met een zin als *Jan verwacht de trein* is groot. In beide gevallen lijkt *de trein* het directe object.

Ondanks alle meningsverschillen is iedereen het hierover eens. Dat er iets als een voorzetselvoorwerp bestaat, is buiten kijf. Wat echter is de status van dit ‘voorzetselvoorwerp’, is het een syntactische categorie zoals het directe of indirecte object, of hebben we te doen met een specifieke betekenisontwikkeling van de combinatie van werkwoord en voorzetsel? Er zijn heel wat pogingen gedaan om het voorzetselvoorwerp formeel te determineren. Wanneer het om een van de bijwoordelijke bepaling onderscheiden syntactische categorie zou gaan, moeten er immers vormelijke kenmerken kunnen worden aangewezen. In bepaalde situaties moet het voorzetselvoorwerp zich anders gedragen dan de overige voorzetselbepalingen.’ (Duihoven 1989:40)

Dat het voorzetsel in het voorzetselvoorwerp de functie als voorwerp aanvechtbaar zou maken, omdat voorzetselgroepen dienstdoen als bijwoordelijke bepalingen, is als gevolg van het steeds verder afslijten van de naamvallen in het Nederlands onjuist. In de zin *Hij gaf **bij haar aankomst** een mooi bosje bloemen **aan zijn vriendin*** zal niemand de voorzetselgroep *aan zijn vriendin* als een bijwoordelijke bepaling classificeren, terwijl de voorzetselgroep *bij haar aankomst* dat duidelijk wel is. Beter is te kijken naar de functie. In de traditionele grammatica worden in het Nederlands vier types objecten onderscheiden: het direct object (lijdend voorwerp), het indirect object (meewerkend voorwerp), het oorzakelijk object en tenslotte het prepositioneel object (voorzetselvoorwerp).⁴

In alle gevallen gaat het om noodzakelijke argumenten of om met Vandeweghe (2000:78) te spreken ‘medespelers’ die niet kunnen worden weggelaten. Al deze objecten staan in een andere naamval dan de nominatief en alle worden zij op een of andere wijze door de handeling betroffen. Het direct object (in de accusatief) wordt als patiens direct door de handeling betroffen (vandaar de traditionele term ‘lijdend voorwerp’). Het indirect object, in de datief, kan een persoon zijn en is dan de ‘tegenspeler’ van het subject (Vandeweghe 2000:84), namelijk degene voor wie het direct object bestemd is (vandaar de traditionele term ‘meewerkend voorwerp’). Indien het subject geen persoon is, maar een zaak of abstract feit, zoals in *Die jurk stond **haar** goed* of *Donderdagmiddag komt **me** goed uit*, is het indirect object degene voor wie het subject bestemd is. Het oorzakelijk object staat

---

⁴ Vanuit de optiek van de functie als ‘medespeler’ werd wat meestal als *door-bepaling* wordt betiteld (bijv. Luif 2011:29) in het verleden ook als *handelend voorwerp* aangeduid (vgl. *ANS* 1997:1181, *ANS* 2021:§20.8 en Vandeweghe 2000:75). In Vlaanderen is deze aanduiding gebruikelijk (vgl. Smessaert & Van Belle 2011:104). Dat is voor deze bijdrage verder niet van belang.

evenals het direct object in de accusatief, maar treedt op bij intransitieve constructies als *iets kwijt zijn*, waarbij het object wordt gezien als de oorzaak van de toestand genoemd in het naamwoordelijk deel van het gezegde (hier *kwijt*). In dezelfde logica is het voorzetselvoorwerp een object bij het werkwoord, waarbij de band niet door de accusatiefvorm, maar met een voorzetsel wordt uitgedrukt.

Waarom is het dan toch een object en geen bepaling? Bepalingen geven omstandigheden aan waaronder de handeling uitgedrukt in het gezegde plaatsvindt. Ze kunnen worden weggelaten, worden vervangen door bijwoorden en zijn niet-noodzakelijke aanvullingen. Vergelijk:

- (1) *Vorige week* heeft mijn vrouw een nieuwe auto gekocht.
- (2) *Gisteren* heeft mijn vrouw een nieuwe auto gekocht.
- (3) *In Engeland* heeft mijn vrouw een nieuwe auto gekocht.

Bij het voorzetselvoorwerp is echter altijd die éne constructie met precies dat voorzetsel noodzakelijk. Zoals in het boven genoemde citaat van Luif (2011:22) is aangegeven, zijn er wel werkwoorden die voorzetselvoorwerpen ingeleid met verschillende voorzetsels kunnen hebben, maar afhankelijk van het gebruikte voorzetsel verschuift dan ook de betekenis van de constructie.

Vandeweghe (2000:95-96) ziet als verschil tussen direct object en het voorzetselvoorwerp dat het laatste ‘niet (...) geaffecteerd wordt of enigerlei verandering ondergaat door de werking’. In zijn online gepubliceerde *Categorieën van predicaten met voorzetselvoorwerp* zegt hij nog iets duidelijker: ‘<De> [r]eferent prepos<itioneel> Obj<ect> bestaat los van de in het predicat uitgedrukte activiteit / attitude.’ (Vandeweghe 2014:9).

4 De functie van het voorzetsel

Wat is nu de functie van het voorzetsel? Daarvoor moeten we eerst terug naar de functie die voorzetsels in het algemeen vervullen. In de *ANS* wordt dat zo uitgedrukt:⁵

‘Syntactisch kan het voorzetsel gedefinieerd worden als een taalelement dat in principe samen met een of meer andere woorden een constituent vormt die geen onderwerp of lijdend voorwerp van een zin kan zijn en die we voorzetselconstituent noemen. (...)

Semantisch kunnen we het voorzetsel karakteriseren als een taalelement dat de aard van de relatie uitdrukt tussen de rest van de voorzetselconstituent en een of meer andere elementen in de zin.’ (*ANS* 1997:506-507)⁶

⁵ In *Taalportaal* wordt geen definitie van *preposition* gegeven. Ook Luif (2011) en Vandeweghe (2000) geven geen definities.

⁶ In *ANS* 2021 is het voorzetsel behandeld in het hoofdstukje *De adpositie*. Er wordt nu geen scherpe definitie gegeven, maar in §9.1.4 (<https://e-ans.ivdnt.org/topics/pid/topic-16249635502197622>) geconstateerd dat de categorie moeilijk af te bakenen is.

Voorzetsels geven dus relaties aan. Dat is tevens de reden waarom analytische talen als het Engels en het Nederlands waarin de naamvallen afgesleten of soms vrijwel verdwenen zijn, een veel ruimer aanbod aan voorzetsels hebben dan synthetische talen als het Tsjechisch of Pools, waarin veel van die verbanden met naamvallen worden gelegd. Desondanks bestaan er ook in die talen voorzetselvoorwerpen, al zijn die vaak niet als zodanig gecategoriseerd.⁷

Voorzetsels kunnen betekenissen modifieren. Dat doen ze bijvoorbeeld als zij fungeren als afscheidbare voorvoegsels bij werkwoorden, in dat geval worden zij als *voorzetselbijwoorden* geclassificeerd, dat wil zeggen als bijwoorden die naar de vorm identiek zijn met een voorzetsel (*ANS* 1997:460-461, 609-610; *ANS* 2021:§8.4). Vergelijk:

- (4) Marie *geeft* het cadeau aan haar vriendin.
- (5) Marie *geeft* Jan het cadeau voor haar vriendin *aan*.
- (6) Marie *geeft* haar baby bij de burgerlijke stand *aan*.

Hierbij is *geven* de handeling, waarbij het werkwoord drie argumenten vereist – het subject, het direct object en het indirect object – die alle op min of meer gelijke hoogte staan. Bij *aangeven* in de zin van *overhandigen* geeft *aan* expliciet de richting (aan Jan). In het laatste geval is er sprake van een betekenisverschuiving, *aangeven* krijgt hier de betekenis van *gegevens verstrekken, rapporteren*.

Een soortgelijke achtergrond moet het voorzetsel ook in het voorzetselvoorwerp hebben. Slechts weinig taalkundigen hebben zich gebogen over het *waarom* van het voorzetsel in een voorzetselvoorwerp. Een van hen was Georges de Schutter die in zijn *De Nederlandse zin* aan het einde van zijn uitgebreide behandeling van het voorzetselvoorwerp (De Schutter 1974:144-179) opmerkt:

‘Uit de boven voorgestelde omschrijvingen van de verschillende types van voorzetselobjecten blijkt dat de relatie tussen S<ubjekt> en O<bjekt> bij het voorzetselobject als funktieklasse in principe overeenkomt met die bij het nominale object. Beide objecten verschillen hierin dat de meerzijdig betrokken verba op zichzelf volledig de relatie uitdrukken, terwijl die bij het voorzetselobject uit de combinatie van werkwoord en voorzetsel voortvloeit. Het verschil is te illustreren aan de hand van doubletten zoals:

- (85) a. Hij vroeg dat boek
- b. Hij vroeg naar/om dat boek (...)

⁷ Mede onder invloed van toenemende confrontatie met m.n. het Engels is er bijv. in de Tsjechische grammatica wel een tendentie om deze verschijnselen apart te gaan benoemen. Zo spreekt Petr Karlík (2015:432) over *Předmět v pozici s formou předložkového pádu* [letterlijk Object in positie met de vorm van een voorzetselnaamval], terwijl Libuše Dušková (2012:439) in haar academische vergelijkende grammatica van het Engels zelfs de calque *předmět předložkový* [voorzetselvoorwerp] munt.

- (87) a. Hij vertrouwde zijn collega's
 b. Hij vertrouwde op zijn collega's (...)

In elk nummer verschillen de twee zinnen hierin dat de betekenisinhoud van het voorzetsel in b. bij die van het werkwoord wordt gevoegd, en zo een nadere explicitering van de aard van de relatie brengt. (De Schutter 1974:178).

De Schutter is opzettelijk uitgegaan van minimale paren als in de geciteerde voorbeelden (De Schutter 1974:153). In de praktijk hebben we echter eerder te maken met verschillende werkwoorden met min of meer dezelfde betekenis als *spreken over* en *zeggen* of *kijken naar* en *zien*. Als we dit type paren bekijken, kunnen de volgende voorbeeldzinnen worden opgesteld:

- (7) Toen de studente *naar* het bord *keek*, zag ze een spin lopen.
 (8) Hoewel de politicus erg lang *sprak over* zijn plannen, *zei* hij eigenlijk niets concreets.
 (9) Terwijl zij *naar* het concert *luisterden*, *hoorden* zij opeens een harde knal.

Het verschil tussen *zien* en *kijken naar*, *zeggen* en *spreken over*, en *horen* en *luisteren naar* is er een van intensiteit. Voor *zien* hoeft als het ware geen moeite te worden gedaan, terwijl *kijken naar* een zekere inspanning vergt. Het voorzetsel geeft daarbij de richting aan, naar welke deze inspanning wordt gericht. Overigens kan door een niet-afscheidbaar voorvoegsel toe te voegen het onovergankelijke werkwoord overgankelijk worden gemaakt, waarbij enerzijds de noodzaak van de voorzetselaansluiting vervalt en anderzijds de relatie tussen object en subject wijzigt:

- (10) Hoewel de studenten de voorbeelden lang *bekeken*, kwamen zij niet op de oplossing.
 (11) Ze *bespraken* de plannen en maakten vervolgens hun keuze.
 (12) Ze *beluisterden* de fragmenten van de filmmuziek.

Bekijken, *bespreken* en *beluisteren* hebben de betekenis van volledigheid, terwijl *kijken naar*, *spreken over* en *luisteren naar* met het voorzetsel de betekenis van 'de aandacht richten op' hebben. Het voorzetsel geeft de aard van deze richting aan. Zo betekenen *kijken naar* en *luisteren naar* dat iemand de blik of de aandacht op een bepaald punt richt, in *spreken over* of in het hierboven geciteerde voorbeeld van Luif *denken over* gaat de aandacht als het ware over het besproken onderwerp heen dat van verschillende kanten wordt bekeken, dat wil zeggen de aandacht dwaalt als het ware over de gedachte oppervlakte van het object. In Luifs voorbeeld *denken om* is de betekenis dat het object niet mag worden vergeten.

Door het niet-afscheidbare prefix *be-* te nemen, verandert het werkwoord van een intransitief werkwoord met een voorzetselconstructie in een transitief met een direct object, waarmee het object 'direct' in de handeling betroffen is. Dit verschil

is vergelijkbaar met wat in de Duitse grammatica met *Aktionsart* wordt aangeduid (Fabricius-Hansen 2009:§565, pp. 408-409).

5 Ter afsluiting

Uit de indrukwekkende studie van Joop van der Horst blijkt dat het voorzetsel-voorwerp zijn carrière als zinsdeel al in het prille Oudnederlands is begonnen met de constructie *gelouven an*:

- (13) Nu saget mir einen kuning other greven the *an* uren got wille *gelouven*
(*Mittelfränkische Reimbibel*, geciteerd in Van der Horst 2008:253)

De constructie kwam pas in de zestiende eeuw tot enige wasdom (Van der Horst 2008:946-948) om in de Gouden Eeuw frequenter te worden (Van der Horst 2008:1231-1234). Uit de voorbeelden die Van der Horst noemt, blijkt dat er nog in de achttiende eeuw als het ware geëxperimenteerd werd met verschillende voorzetsels (Van der Horst 2008:1499-1504), waarbij de ‘keus’ voor het nu gangbare voorzetsel pas in de negentiende eeuw een definitieve wordt (Van der Horst 2008:1853-1862).

Veel van dit soort verschijnselen treden in andere Europese talen min of meer in dezelfde periodes op. Elke tijd had haar eigen logica, waardoor de ‘richting’ van de intensivering die door het voorzetsel wordt uitgedrukt, niet altijd meer doorzichtig is. *Kijken naar* is logisch, wie kijkt moet het hoofd in de gewenste blikrichting richten. *Denken aan* en *denken over* zijn qua betekenis ook begrijpelijk, maar *wachten op* is al wat minder invoelbaar en Van der Horst noteert dan ook voor de zestiende eeuw *wachten nae* als parallelle mogelijkheid:

- (14) Dat de vloote in Spangien al gereet lach ende mer *op* wint en *wachte*.
(15) Jk (...) schrijf dit terwijl mijn swaegher Cloek en neef van Yurk **nae** my
wachten.

(Voorbeelden uit WNT en Hooft, geciteerd in Van der Horst 2008:1232 en 1233)

Maar dat iets voor de hedendaagse taalgebruiker niet meer doorzichtig is, wil nog niet zeggen dat het voorzetsel geen betekenis heeft. Het drukt minimaal uit dat de handeling meer specifiek op het voorwerp is gericht, zonder dat dit door de handeling betroffen wordt, terwijl de accusativus van het direct object aangeeft dat het voorwerp ‘lijdend voorwerp’ van de handeling is.

6 Verder onderzoek

Op dit moment heb ik nog geen duidelijke oplossing voor de precieze functie van het voorzetsel in het voorzetselvoorwerp. Dat er een functie moet zijn, is duidelijk

aan werkwoorden als het genoemde *denken* dat afhankelijk van de uitgedrukte nuance met verschillende voorzetsels kan worden gecombineerd.

De lijn voor toekomstig onderzoek die ik hier zou willen uitzetten is als volgt. Opstellen van een corpus van frequent gebruikte werkwoorden die met een voorzetselvoorwerp worden gecombineerd, maar waarvan ook een variant met direct object bestaat, zoals het paar *kijken* – *bekijken*. Hierbij moet worden onderzocht, welke voorzetsels sinds de achttiende eeuw bij dit werkwoord werden gebruikt, voordat de verbinding vast kwam te liggen. Vergelijking met de vaste voorzetsels in sterk verwante talen als het Fries, Duits en Afrikaans is eveneens wenselijk, evenals vergelijking van de betekenis van de gebruikte voorzetsels in bijwoordelijke bepalingen. Op deze wijze zou er meer inzicht kunnen worden verkregen in waarom juist een bepaald voorzetsel in deze verbindingen wordt gebruikt.

7 Referenties

- Beliën, M. & Landsbergen, F. (Reds.) (2021). *Algemene Nederlandse Spraakkunst* (uitsluitend online), gestart mei 2021. Toegang via <https://e-ans.ivdnt.org/> (3^e herziene versie).
- Booij, G. & Santen, A. van (1998). *Morfologie. De woordstructuur van het Nederlands*. Amsterdam: Amsterdam University Press (2^e geheel herziene druk). <https://doi.org/10.5117/9789053562901>
- Broekhuis, H., Corver, N. & Vos, R. (Reds.) *Taalportaal. The linguistics of Dutch, Frisian and Afrikaans online*. Hiervan: *Syntax. §2.3 PP-complements (prepositional objects)* - http://taalportaal.org/taalportaal/topic/link/syntax__Dutch__vp__V2__complementation__V2__complementation.2.3.xml (geraadpleegd 11 juli 2020) <https://doi.org/10.5117/9789089647313>
- Broekhuis, H., Corver N. & Vos, R. (Reds.) (2015). *Syntax of Dutch. Verbs and Verb Phrases Vol. I*. Amsterdam: AUP. <https://doi.org/10.5117/9789089647313>
- Donaldson, B. (1997). *Dutch. A Comprehensive Grammar*. London: Routledge.
- Duinhoven, A.M. (1989). Het voorzetselvoorwerp. Een zinspatroon in wording. *De nieuwe taalgids* 82 (1), 40-56.
- Dušková, L. (Red.) (2012). *Mluvnice současné angličtiny na pozadí češtiny*. Praha: Academia.
- Fabricius-Hansen, C. (2009). Aktionsart und Aktionalität. In: (ed.) Kunkel-Razum, K. & Münzberg, F., *Duden. Die Grammatik. Unentbehrlich für richtiges Deutsch* (§564-575, pp. 408-414). Mannheim & Zürich: Dudenverlag.
- Fontein, A.M. & Pescher-ter Meer, A. (1993). *Nederlandse grammatica voor anderstaligen*. Utrecht: Nederlands Centrum Buitenlanders.
- Haeseryn, W., Romijn, K., Geerts, G., Rooij, J. & Toorn, M. (Reds.) (1997). *Algemene Nederlandse Spraakkunst*. Groningen: Martinus Nijhoff & Deurne: Wolters-Plantyn (2^e herziene druk).
- Horst, J. van der (2008). *Geschiedenis van de Nederlandse Syntaxis*. Leuven: Universitaire Pers Leuven (2 delen).
- Huitema, R. (2017). *Van Dale. Grammatica Nederlands. Glashelder overzicht op elk taalniveau*. Utrecht: Van Dale (8e oplage).
- Karlík, P., Nekula, M. & Rusínová, Z. (Reds.) (1995). *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny (2e druk).
- Luif, J. (2011). *In verband met de zin*. Amsterdam: AUP (5e druk).

- Schutter, G. de (1974). *De Nederlandse zin. Poging tot Beschrijving van zijn Structuur*- Brugge: De Tempel (Werken uitgegeven door de Faculteit van de Letteren en Wijsbegeerte, Rijksuniversiteit te Gent 157).
- Smessaert, H. & Belle, W. van (2011). *Syntaxis van het Nederlands. Een inleiding*. Leuven: Acco (Gecorrigeerde herdruk).
- Vandeweghe, W. (2000). *Grammatica van de Nederlandse zin*. Leuven/Apeldoorn: Garant (8^e druk).
- Vandeweghe, W. (2011). Het voorzetselvoorwerp en de hiërarchie der objecten. *Nederlandse Taalkunde* 16 (1), 88-101. https://doi.org/10.5117/NEDTAA2011.1.HET_465
- Vandeweghe, W. (2014). *Categorieën van predicaten met voorzetselvoorwerp*, URL: <https://sites.uclouvain.be/bkl-cbl/wp-content/uploads/2014/08/vdw20111.pdf> (geraadpleegd 11 juli 2020).